

УДК 330

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-264-6(1)-248-252

ШПАК Я. О.,  
БРИЧ В. Я.

Тернопільський національний університет

## СУТНІСТЬ ТА ЕЛЕМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*У статті розглянуто підходи до трактування організаційно-економічного механізму управління підприємством, визначені ключові характеристики даного поняття, встановлена його причетність до переважної більшості сфер діяльності підприємства, виявлені ключові елементи організаційно-економічного механізму управління підприємством у ринковому середовищі.*

*Ключові слова: організаційно-економічний механізм, управління підприємством, управлінська діяльність, елементи, цілі та мета функціонування підприємства у ринковому середовищі.*

SHPAK Y.,  
BRYCH V.

Ternopil National University

## ESSENCE AND ELEMENTS OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF ENTERPRISE MANAGEMENT

*Consequently, the organizational and economic mechanism of enterprise management is a fairly general concept in the theory and practice of economic science. It is proposed to understand the organizational-economic management mechanism of an enterprise as the organizational and economic levers of managerial influence, aimed at the formation, total usage and improvement of organizational, industrial, technical and technological; financial, economic, personnel, environmental and safety resources to maximize company profits, as well as to enhance competitive advantages in the market and business value. Elemental filling of enterprise's organizational and economic mechanism management is very diverse and contains in its composition the methods, principles, subjects and objects of enterprise management, involves the instruments of economic, organizational, socio-psychological, technical and technological, marketing, environmental and legal nature usage. The overwhelming majority of the elements is aimed at rationalizing the organizational, production, technical and technological; financial, economic, personnel, environmental and security resources usage to maximize the company's profits.*

*Key words: organizational and economic mechanism, enterprise management, management activity, elements, goals and purpose of functioning of the enterprise in the market environment.*

**Постановка проблеми.** Теоретичні роботи з економіки мають значну кількість напрацювань різного характеру. Всі вони спрямовані на вивчення економічної науки, розвиток різноманітних теорій функціонування господарського механізму на рівні підприємств та національної економіки в цілому. У подальшому визначені напрацювання використовуються під час вирішення певних практичних завдань та актуальних проблем, спрямованих на забезпечення потреб суспільства, досягнення цілей країни у міжнародному глобальному економічному просторі, здійснення ключової мети функціонування господарюючих суб'єктів у ринковому середовищі або ж реалізацію ініціативи та ідей окремих індивідів з ведення підприємницьких проектів.

Організаційно-економічний механізм є однією із основ функціонування кожного підприємства, який за своєю сутністю та елементним наповненням допомагає зрозуміти, з якою метою здійснюється господарська діяльність, якими принципами потрібно при цьому керуватись, які методи застосовувати. Важлива роль в ході дослідження сутності організаційно-економічного механізму відводиться структурі його елементів та необхідності забезпечення якісного процесу управління цією структурою, оскільки від цього залежатиме імідж підприємства на ринку, його конкурентоспроможність, частка ринку, розмір прибутку та загальна ефективність діяльності. Зважаючи на окреслене, досить важливо орієнтуватись у сутності організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах сучасного ринкового середовища, тому обрана для дослідження проблематика є актуальною.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Дослідження організаційно-економічного механізму управління підприємством є досить поширеним у працях різних науковців. Серед останніх варто відзначити публікації напрацювань таких вчених, як А.В. Вітюк [4], Л.Є. Довгань [1], Г.О. Дудукало [1], Н.С. Ілляшенко [2], І.І. Каліна [3], Н.П. Карачина [4], О.В. Машевська [10], Ю.В. Овсюченко [7], А.І. Омельченко [5], О.В. Панухник [6], У.М. Плекан [6], Т.В. Полозова [7], А.С. Росохата [2], С.С. Савіна [8], А.В. Тирінов [9], А.Б. Тітов [10], А.А. Турило [11] та інші. Зазначені науковці досліджують різні аспекти трактування сутності організаційно-економічного механізму управління діяльністю підприємства. Значна увага приділяється окремим елементам організаційно-економічного механізму, до яких входить інноваційний розвиток, інвестиційна діяльність, соціальна орієнтованість бізнесу, зовнішньоекономічна діяльність, екологічна складова та управління безпекою бізнесу. Зважаючи на таку специфіку, сформульовані відповідні визначення організаційно-економічного механізму управління окремими сферами діяльності підприємства, чим забезпечується повнота дослідження даного поняття.

**Невирішені раніше частини проблеми.** Вивчення існуючих підходів до трактування організаційно-економічного механізму управління підприємством дає змогу встановити відсутність єдиного підходу у формулюванні сутнісного наповнення зазначеного поняття. Існуючі визначення поняття організаційно-економічного механізму управління підприємством у переважній більшості випадків є абстрактними і не дають змогу зрозуміти реальної сукупності заходів, які передбачається виконувати в рамках управління діяльністю підприємства. Значна кількість визначень стосуються окремих сфер функціонування підприємства у ринковому середовищі, що унеможливило їх використання для характеристики організаційно-економічного механізму всього підприємства. Зазначені проблемні моменти потребують подальшого вирішення на науково-теоретичному рівні.

**Мета статті** – узагальнення існуючих підходів до трактування організаційно-економічного механізму управління підприємством, виявлення протиріч та пошук можливостей їх вирішення на основі обґрунтування власного визначення організаційно-економічного механізму управління підприємством та його елементного наповнення.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Організаційно-економічний механізм управління відіграє важливу роль у забезпеченні раціональної господарської діяльності підприємства, забезпеченні потреб споживачів у якісних товарах та послугах. Завдяки злагодженому формуванню організаційно-економічного механізму підприємству вдається досягти цілей у ринковому середовищі та надати власникам бажаний ефект.

Для з'ясування сутності організаційно-економічного механізму управління підприємством розглянемо існуючі підходи до трактування цього терміна різними вченими. Так, Довгань Л.Є. та Дудукало Г.О. [1, с. 3] організаційно-економічний механізм управління підприємством розглядають як сукупність чинників організаційного та економічного характеру, спрямованих на виконання відповідних управлінських функцій з підтримки економічних і організаційних параметрів системи управління підприємством, для сприяння формуванню і посиленню організаційно-економічних передумов зміцнення конкурентних позицій та загальної ефективності діяльності підприємства.

На нашу думку, таке визначення є досить влучним та у загальному розкриває сутність організаційно-економічного механізму управління підприємством. Разом з тим, залишається незрозумілим, якими саме організаційними та економічними важелями потрібно управляти для реалізації функцій організаційно-економічного механізму. Зважаючи на це в організаційно-економічному механізмі управління підприємством варто виділяти ключові елементи системи пристосування господарюючих суб'єктів до умов ринкового середовища, спрямовані на пошук і реалізацію потенціалу підприємства для забезпечення сталого розвитку та функціонування у ринковому середовищі. Організаційно-економічному механізму управління на підприємстві потрібно відводити досить важливу роль, оскільки його успішне функціонування дозволить забезпечити як ефективну діяльність, так і забезпечити подолання кризових явищ у внутрішньому чи зовнішньому середовищі підприємства.

Інші дослідники у складі Ілляшенко Н.С. і Росохата А.С. організаційно-економічний механізм управління промисловим підприємством пропонують називати сукупністю організаційних та економічних параметрів діяльності підприємства, які впливають на його організаційно-економічну систему управління для активізації існуючих і прихованих можливостей його розвитку та ефективного функціонування у ринковому середовищі на основі ефективного використання інформаційних потоків [2].

Досить цікаве визначення організаційно-економічного механізму управління підприємством дає Савіна С.С., під яким слід вважати складну систему, до якої входять підсистеми планування і прогнозування розвитку підприємства, організації, мотивації та інформаційного забезпечення діяльності [8, с. 164]. Організаційно-економічний механізм управління при цьому є одним із елементів господарського механізму підприємства, представленого системою організаційних та економічних методів узгодження та взаємодії в управлінській діяльності процесів організаційного, виробничого, фінансово-економічного характеру для сприяння росту конкурентних переваг та індикаторів ефективної діяльності підприємства в цілому.

Можна побачити, що згадане визначення орієнтує на необхідність врахування в організаційно-економічному механізмі управлінських функцій, тобто існує необхідність його ототожнення з управлінням діяльністю підприємства. З одного боку, таке визначення може мати місце, але з іншого – організаційно-економічний механізм повинен входити в управління діяльністю підприємства і бути в його підпорядкуванні, а не знаходитись на одному рівні. Організаційно-економічний механізм знаходиться в основі управління підприємством і підпорядковується загальним управлінським напрямкам розвитку господарювання і його паралельне існування не можливе.

Важливим моментом, який потрібно відзначити, є функціональний склад організаційно-економічного механізму управління, до якого відносяться процеси розробки, прийняття і виконання управлінських рішень для досягнення існуючої генеральної мети підприємства. Реалізація організаційно-економічного механізму передбачає сукупність заходів управлінського впливу на явні і потенційні можливості у діяльності підприємства для максимізації прибутку або ж інших цілей.

Продовжуючи узагальнення наукових точок зору на трактування сутності організаційно-економічного механізму управління підприємством варто навести визначення Полозової Т.В. та Овсюченко Ю.В. Вони відзначають організаційно-економічний механізм у якості економічного або господарського механізму функціонування підприємства, представленого організаційними, фінансовими і

економічними методами, способами, формами, інструментами і важелями, які допомагають регулювати організаційно-технічні, виробничо-технологічні, фінансово-економічні процеси та відносини для забезпечення ефективності кінцевих результатів діяльності підприємства [7, с. 64]. На нашу думку, наведене зазначеними авторами визначення дає змогу в повній мірі зрозуміти сутність організаційно-економічного механізму управління, спрямованого на раціональне та ефективне протікання сукупності процесів на підприємстві для формування прибуткової діяльності. Разом з тим, стає зрозумілим, що в рамках організаційно-економічного механізму необхідно управляти досить широким переліком різних процесів, що вимагає змістовного вивчення як самого організаційно-економічного механізму, так і його елементів, способів ефективного управління ними та пошуку потрібних напрямків вдосконалення.

Тирінов А.В. пропонує під організаційно-економічним механізмом управління підприємством вважати сукупність належним чином впорядкованих засобів впливу на діяльність підприємства разом із залученими до процесів управління методами їх застосування, що зорієнтовані на досягнення бажаних соціально-економічних результатів, забезпечення їх збалансованості, а також координацію існуючого комплексу взаємозалежних зв'язків [9, с. 72].

Можна побачити, що організаційно-економічний механізм управління підприємства за визначенням Тирінова А.В. повинен орієнтуватись не лише на економічні результати, але і на соціальні, що варто розцінювати вірним напрямком та завданням його реалізації на підприємстві. Варто також відзначити необхідність оцінки організаційно-економічного механізму управління підприємством у двох пов'язаних напрямках. З одного боку, у системі управління підприємством організаційно-економічний механізм повинен характеризуватись сукупністю властивостей, до яких слід віднести цілеспрямованість, оперативність, гнучкість та стресостійкість, з іншого боку, організаційно-економічний механізм повинен узгоджувати зазначені властивості в процесах організації виробничої системи для безумовного забезпечення ефективності діяльності підприємства в ринковому середовищі.

Вчені Титов А.Б. і Машевська О.В. організаційно-економічний механізм управління підприємством розглядають як сукупність пов'язаних елементів, критеріїв і компонентів, на які впливають як фактори зовнішнього і внутрішнього середовища його діяльності, так і всі бізнес-процеси на рівні підприємства [10, с. 112]. Це досить цікавий підхід до трактування сутності організаційно-економічного механізму управління підприємством, оскільки в ньому передбачається врахування впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища у комплексі з бізнес-процесами підприємств. Про раціональне використання ресурсів для забезпечення ефективності діяльності підприємства не згадується, оскільки це очевидні речі, зрозумілі із самого факту здійснення підприємницької діяльності.

Досить часто автори у своїх визначеннях вважають, що організаційно-економічний механізм управління підприємством повинен здійснюватись на інноваційній основі і передбачати розвиток діяльності, що знаходить відображення у їх баченні на трактування сутності цього поняття.

Зокрема, на думку Турила А.А., організаційно-економічний механізм управління розвитком підприємства на інноваційній основі виражений чітким методико-прикладним інструментарієм формування і реалізації управлінських впливів з забезпечення інноваційного розвитку підприємства на основі організаційних та економічних засобів, що входить до загального економічного механізму управління підприємством [11 с. 95]. Таке визначення стосується більше управління інноваційним розвитком, але присутній факт віднесення його до загального економічного управління підприємством вказує на наявність чіткого зв'язку між необхідністю забезпечення інноваційного розвитку на основі управління організаційно-економічним механізмом підприємства. Тобто, якщо в рамках організаційно-економічного механізму управління підприємством потрібно раціоналізувати використання ресурсів для досягнення прибуткової діяльності, то робити це необхідно на засадах інноваційного розвитку. За таких умов можливості функціонування у ринковому середовищі зростатимуть і конкурентні позиції зміцнюватимуться.

Досить цікавим у зазначеному контексті є визначення Каліної І.І., яка вважає, що організаційно-економічний механізм інноваційної діяльності на підприємстві можна подати сукупністю етапів, які формують комплекс функціональних зв'язків між об'єктами, суб'єктами, інструментами, методами та іншими чинниками інноваційної діяльності та спрямовані на досягнення стратегічних цілей підприємства [3, с. 131].

У визначенні Карачіної Н.П. і Вітюка А.В. поряд із вище дослідженими елементами зазначається про необхідність раціонального залучення інвестицій та зростання вартості бізнесу в межах управління організаційно-економічним механізмом. Так, організаційно-економічний механізм управління підприємством, на думку наведених авторів, варто ототожнювати із інструментом управління, сукупністю управлінських елементів та підходів до поєднання інформаційного, організаційного, мотиваційного, кадрового та фінансово-економічного середовища підприємства, спрямованих на інтенсифікацію діяльності по забезпеченню росту показників розвитку бізнес-структури, що дозволить підвищити ефективність прийняття як всього комплексу управлінських рішень, так і інноваційно-інвестиційної активності та ринкової вартості підприємства [4, с. 28]. Зазначене визначення є досить змістовним та різнонаправленим, але суттєво відрізняється від наведених вище. Дане трактування можна вважати досить актуальним для теорії і практики управління підприємством, оскільки воно передбачає не просто раціональне використання

ресурсів для максимізації прибутку, а необхідність посилення інвестиційно-інноваційної активності для забезпечення розвитку і зростання вартості підприємства, які не можливі без раціонального використання ресурсів та максимізації прибутку.

Узагальнюючи існуючі напрацювання різних авторів, звернемо увагу на основні характеристики досліджуваного поняття. Отже, для більш повного розуміння сутності організаційно-економічного механізму управління підприємством варто враховувати, що:

- організаційно-економічний механізм управління підприємством є однією із підсистем економічного механізму діяльності підприємства, який відноситься до ключового складника господарського механізму на рівні підприємств;
- організаційно-економічний механізм управління підприємством функціонує в складі організаційно-економічної системи та тісно пов'язаний з іншими механізмами підприємств і формує комплекс систему їх діяльності;
- у складі організаційно-економічного механізму управління підприємством знаходяться організаційний, виробничий, техніко-технологічний; фінансовий і економічний механізми;
- серед головних функцій організаційно-економічного механізму управління підприємством варто виділяти реалізацію процесів з організації діяльності підприємства, вирішення всієї сукупності завдань економічного характеру, зорієнтованих для досягнення цілей підприємства у ринковому середовищі;
- організаційно-економічний механізм управління підприємством в якості об'єкта впливу розглядає існуючі та потенційні можливості господарюючого суб'єкта по досягненню його кінцевої мети, спрямованої на ріст економічної ефективності підприємства;
- організаційно-економічний механізм управління підприємством повинен передбачати посилення соціальної відповідальності підприємства, забезпечення раціональної інвестиційно-інноваційної діяльності та зростання вартості бізнесу.

Отже, узагальнюючи існуючі дослідження під організаційно-економічним механізмом управління підприємством, можна запропонувати розуміти сукупність організаційних і економічних важелів управлінського впливу, спрямованих на формування, використання та вдосконалення організаційних, виробничих, техніко-технологічних; фінансових, економічних, кадрових, екологічних та безпекових ресурсів для максимізації прибутку підприємства, а також зміцнення конкурентних переваг на ринку та вартості бізнесу. Організаційно-економічний механізм управління підприємством складається з таких елементів, як організаційна структура управління, принципи і завдання управління, форми, інструменти та методологія управлінського впливу, персонал, ресурсне, інформаційне забезпечення підприємства у комплексі з засобами обробки.

Деякі вчені розглядають окремі елементи організаційно-економічного механізму управління підприємством. Так, Панухник О.В. і Плекан У.М. вважають за необхідне налагоджувати якісне управління соціальною відповідальністю підприємств в рамках організаційно-економічного механізму їх діяльності. Досвід управління соціальною відповідальністю підприємств вказує на безсистемність показників соціального розвитку та, як наслідок, низьку їх ефективність. Зазначається також слабкий рівень механізмів управління соціальною відповідальністю на деяких підприємствах, при цьому деякі підприємства займаються плануванням розвитку соціальної функції, але не надають важливого значення мотивації та контролю, внаслідок чого проявляється слабкість управління [6, с. 325]. Зважаючи на таку ситуацію організаційно-економічний механізм управління підприємством повинен передбачати розвиток соціальної відповідальності бізнесу, оскільки без цього не можливо забезпечити злагоджену працю трудового колективу у процесі досягнення цілей та мети діяльності підприємства у ринковому середовищі.

Омельченко А.І. відзначає, що для формування ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємством існують інструменти економічного, організаційного, соціально-психологічного, техніко-технологічного, маркетингового, екологічного та правового характеру. Ці інструменти можна розцінювати елементарним наповненням організаційно-економічного механізму. У подальшому здійснюється оцінка ефективності використання елементів на основі існуючих систем показників, що характеризують діяльність підприємства.

До організаційно-економічного механізму управління підприємством існує ряд вимог, згідно з якими він повинен забезпечувати [5, с. 71]:

- ефективну взаємодію різних сфер діяльності підприємства для досягнення кінцевої мети та цілей у ринковому середовищі;
- раціональне використання ресурсного забезпечення, залученого у діяльність підвищення продуктивності та віддачі використовуваних ресурсів;
- реалізацію системи заходів з забезпечення раціонального використання персоналу, підвищення якості роботи працівників на всіх рівнях організаційної структури, розподілу відповідальності за прийняті рішення та участь у загальних результатах діяльності підприємства;
- раціоналізацію методик та технологій розробки і прийняття управлінських рішень;
- постійний моніторинг результативності діяльності на основі існуючих та розроблених показників функціонування підприємства у ринковому середовищі;

- створення сприятливих передумов учасникам процесу для виконання програми діяльності підприємства щодо виробництва продукції чи надання послуг переважно за рахунок економічних важелів, без застосування надмірного адміністративного впливу.

Раціональність процесів управління організаційно-економічним механізмом дозволяє врахувати всі зазначені обставини, хоча у сучасній практиці підприємствам не завжди це вдається. Недосконала реалізація функцій менеджменту в рамках функціонування організаційно-економічного механізму діяльності підприємств України у комплексі з проведенням сукупності економічних оцінок не дає змоги ефективно використовувати наявне ресурсне забезпечення і досить часто призводить до збиткової діяльності та створює загрозу банкрутства і згорання бізнесу. Причини такої ситуації досить різноманітні, а їх вирішення супроводжується рядом проблемних моментів.

**Висновки.** Отже, організаційно-економічний механізм управління підприємством є досить загальним поняттям у теорії та практиці економічної науки. Запропоновано під організаційно-економічним механізмом управління підприємством розуміти сукупність організаційних і економічних важелів управлінського впливу, спрямованих на формування, використання та вдосконалення організаційних, виробничих, техніко-технологічних; фінансових, економічних, кадрових, екологічних та безпекових ресурсів для максимізації прибутку підприємства, а також зміцнення конкурентних переваг на ринку та вартості бізнесу.

Елементне наповнення організаційно-економічного механізму управління підприємством досить різноманітне і містить у своєму складі методи, принципи, суб'єкти і об'єкти управління підприємством, передбачає використання інструментів економічного, організаційного, соціально-психологічного, техніко-технологічного, маркетингового, екологічного та правового характеру. Переважна більшість елементів спрямовується на раціоналізацію використання організаційних, виробничих, техніко-технологічних; фінансових, економічних, кадрових, екологічних та безпекових ресурсів для максимізації прибутку підприємства.

### Література

1. Довгань Л.Є. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / Л.Є. Довгань, Г.О. Дудукало. – Режим доступу : <http://ruh.znaimo.com.ua/index-27522.html>
2. Ілляшенко Н.С. Формування організаційно-економічного механізму прогнозування перспективних напрямів інноваційного розвитку промислового підприємства [Електронний ресурс] / Н.С. Ілляшенко, А.С. Росохата // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3737>.
3. Каліна І.І. Організаційно-економічний механізм ефективного управління машинобудівним підприємством / І.І. Каліна // Актуальні проблеми економіки. – 2011– № 9 (123). – С. 130–134.
4. Карачина Н.П. Організаційно-економічний механізм: проблематика термінології / Н.П. Карачина, А.В. Вітюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 10. – Вип. 125. – С. 27–29.
5. Омельченко А.І. Особливості формування організаційно-економічного механізму технологічного розвитку промислових підприємств / А.І. Омельченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 21. – С. 7–73.
6. Панухник О. В. Організаційно-економічна підсистема механізму управління соціально відповідальною діяльністю підприємств / О. В. Панухник, У. М. Плекан // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (12–13 квітня 2016 р.). Частина 4. – Дніпро : НМетАУ, 2016. – С. 323–327.
7. Полозова Т.В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості / Т.В. Полозова, Ю.В. Овсіученко // Вісник МСУ. Економічні науки. – 2005. – Том VIII. – № 1-2. – С. 63–65.
8. Савіна С.С. Організаційно-економічний механізм управління підприємством молочної промисловості [Електронний ресурс] / С.С. Савіна // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3 (69). – Т. 2. – С. 162–167.
9. Тирінов А.В. Багатоаспектність оцінки організаційно-економічного механізму для підвищення ефективності діяльності підприємства / А.В. Тирінов // Управління розвитком. – 2015. – № 2 (180). – С. 71–74.
10. Титов А.Б. Организационно-экономический механизм управления инновационной деятельностью предприятия / А.Б. Титов, О.В. Машевская // Вопросы экономики и права. – 2016. – № 1. – С. 110–114.
11. Турило А.А. Організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємства / А.А. Турило // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 14. – Ч. 1. – С. 93–96.

### References

1. Dovhan L.Ie. Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoho upravlinnia pidprijemstvom [Elektronnyi resurs] / L.Ie. Dovhan, H.O. Dudukalo. – Rezhym dostupu : <http://ruh.znaimo.com.ua/index-27522.html>
2. Illiashenko N.S. Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu prohnouvannia perspektivnykh napriamiv innovatsiinoho rozvytku promyslovoho pidprijemstva [Elektronnyi resurs] / N.S. Illiashenko, A.S. Rosokhata // Efektyvna ekonomika. – 2015. – № 1. – Rezhym dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3737>.
3. Kalina I.I. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm efektyvnoho upravlinnia mashynobudivnym pidprijemstvom / I.I. Kalina // Aktualni problemy ekonomiky. – 2011– № 9 (123). – S. 130–134.
4. Karachyna N.P. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm: problematyka terminolohii / N.P. Karachyna, A.V. Vitiuk // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. – 2011. – № 10. – Vyp. 125. – S. 27–29.
5. Omelchenko A.I. Osoblyvosti formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu tekhnolohichnoho rozvytku promyslovykh pidprijemstv / A. I. Omelchenko // Investytsii: praktyka ta dosvid. – 2016. – № 21. – S. 7–73.
6. Panukhnyk O. V. Orhanizatsiino-ekonomichna pidsistema mekhanizmu upravlinnia sotsialno vidpovidalnoiu diialnistiu pidprijemstv / O. V. Panukhnyk, U. M. Plekan // Zbirnyk naukovykh prats za materialamy vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy sotsialno-ekonomichnykh system v umovakh transformatsiinoi ekonomiky» (12–13 kvitnia 2016 r.). Chastyna 4. – Dnipro : NMetAU, 2016. – S. 323–327.
7. Polozova T.V. Sutnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu funktsionuvannia pidprijemstv promyslovosti / T.V. Polozova, Yu.V. Ovsyuchenko // Visnyk MSU. Ekonomichni nauky. – 2005. – Tom VIII. – № 1-2. – S. 63–65.

8. Savina S.S. Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm upravlinnia pidpriemstvom molochnoi promyslovosti [Elektronnyi resurs] / S.S. Savina // Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Seriya: Ekonomichni nauky. – 2012. – № 3 (69). – Т. 2. – С. 162–167.
9. Tyrinov A.V. Bahatoaspektnist otsinky orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu dlia pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva / A.V. Tyrinov // Upravlinnia rozvytkom. – 2015. – № 2 (180). – С. 71–74.
10. Titov A.B. Orhanizatsiino-ekonomicheskyy mekhanizm upravleniia innovatsyonnoi deiatelnosti predpriatia / A.B. Titov, O.V. Mashevskaya // Voprosy ekonomiki i prava. – 2016. – № 1. – С. 110–114.
11. Turylo A.A. Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm upravlinnia innovatsiynym rozvytkom pidpriemstva / A.A. Turylo // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. – 2015. – Вип. 14. – Ч. 1. – С. 93–96.

Рецензія/Peer review: 31.10.2018 р. Надрукована/Printed: 03.12.2018

Прорецензовано редакційною колегією

УДК 658.2:330.341.1

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-264-6(1)-253-255

ІВАНОВ М. В.

Хмельницький національний університет

## ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

*У статті досліджено застосування механізму формування витрат в діяльності промислових підприємств. Розглянуто поділ моделей стратегічного обліку на групи. Приділена увага заходам оптимізації витрат підприємства, що є доцільними за сучасних умов під час розробки механізму формування витрат, які в ході планування розвитку підприємств керівники підприємств можуть брати за основу.*

*Ключові слова:* механізм формування витрат, витрати ресурсів, методи оцінювання, управління витратами, моніторинг.

IVANOV M.

Khmelnitsky National University

## THE PRACTICAL APPLICATION OF THE MECHANISM OF COST FORMATION IN THE ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

*The article explores the use of the mechanism of cost formation during the activity of industrial enterprises. Considered strategic models accounting division into groups. In the article attention is paid to measures of cost optimization company that are appropriate for the current conditions in the development of the mechanism of formation expenses that managers can take in the planning of business. The model of evaluating the effectiveness of cost management of industrial enterprise on the basis of a systematic approach aimed at identifying the individual stages of the process of cost management and installation of specific individuals to be responsible for the efficiency of these processes. Its implementation is the basis for the creation of the company effective management accounting system, the current organization and operational planning, analysis and control activities in terms of building costs. Analysed the growth of costs that affects the outflow of cash from the main production activity, as well as specifies the amount of proceeds with a certain level of profitability and the volume of depreciation flow. Accordingly, the constructed system of coefficients of elasticity provides an opportunity to further assess the intensity of the formation of own resources for financing activities. One of the key elements of the mechanism of cost formation is their monitoring. The content of the monitoring is reduced to observation, which is accompanied by a transition from the quantitative changes of the system to its qualitatively new state. This monitoring ensures the establishment of the state of the process, the emergence of prerequisites for its improvement and contributes to improving the quality of the results. The process of monitoring as the implementation of the management function includes the collection of information, its comprehensive assessment and forecasting according to the normative system of indicators. The feasibility of implementing this requirement is due to its focus on analysis, the need for a comparison of management results. The convenience of the information set also provides the standard search and fixation that provides monitoring of the specifics of the information process.*

*Keywords:* the mechanism of cost formation, consumption of resources, evaluation methods, cost management, monitoring.

**Постановка проблеми.** Метою статті є дослідження заходів оптимізації витрат підприємства, що є доцільними за сучасних умов практичного застосування механізму формування витрат.

**Аналіз останніх наукових досліджень.** Теоретичні та методологічні аспекти формування витрат та управління ними знайшли своє відображення у роботах І.А. Басманова, П.С. Безруких, Є.А. Бельтюкова, М.А. Вахрушиної, В.М. Гальперіна, С.Ф. Голова, Т.П. Карпової, Г.В. Козаченко, Е.П. Козлової, В.В. Лук'янової, А.Ш. Маргуліса, П.П. Новіченка, В.Ф. Палія, Є.Г. Рясних, Я.В. Соколова, С.А. Стукова, В.І. Ткача, Ю.С. Цал-Цалко та ін. Серед найбільш значимих закордонних досліджень з цієї проблеми слід відмітити праці А. Алчіана, К. Друрі, В. Говіндараджана, Р. Манна, Е. Майєра, Дж. Сігела, Дж. Фостера, Ч. Хорнгрена, Дж. Шанка, Дж. Шима.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Вивчення спеціалізованої літератури свідчить про активне використання методу моделювання в роботах вітчизняних та зарубіжних економістів. Цей метод допомагає визначити тенденції та особливості системи обліку витрат, усунути недоліки і посилити переваги.